

Клярська Г. Ю.,
викладач кафедри
гуманітарних та соціально-економічних дисциплін
Військова академія (м. Одеса)
Тарасенко О. Д.,
викладач кафедри
гуманітарних та соціально-економічних дисциплін
Військова академія (м. Одеса)

ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ІНТЕРНЕТ-СПІЛКУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНОМОВНИХ КОРИСТУВАЧІВ)

Анотація. Статтю присвячено вивченню мовних засобів під час спілкування в інтернеті україномовних користувачів. Розглянуто особливості такого спілкування, зокрема мережевий етикет, англіцизми мови інтернету, аббревіація, нехтування розділовими знаками та великою літерою, заперечення літературних норм, «перекручування» слів, написання хештегів, технічні помилки, пов'язані з використанням системи Т9, інтернет-сленг, використання смайликів, стікерів, GIF-зображень, письмова форма спілкування.

Ключові слова: особливості спілкування в інтернеті, інтернет-сленг, мова інтернету, помилки в мові інтернету, україномовний інтернет, інтернет-стиль спілкування, нехтування літературними нормами в інтернеті.

Постановка проблеми. Задля чого людині Інтернет? Задля розваги, швидкого пошуку інформації, відповідей на будь-які запитання за лічені секунди, для спілкування з безліччю інших користувачів, спроможності розкрити або змінити власну особистість за допомогою сторінки в соціальних мережах. Це лише невеликий перелік того, що інтернет надає людині...

Кількість інтернет-користувачів зростає щодня. Інтернет-спілкування тісно увійшло в життя сучасної людини, і такий вид комунікації все більше привертає увагу філологів і мовознавців, адже мовна інтернет-комунікація є важливим, але малодослідженим питанням у мовознавстві.

Мета статті – висвітлити особливості функціонування мови в мережі Інтернет (на прикладі україномовних користувачів), дослідити зародження нового стилю сучасної української мови. Завдання, що ми ставимо перед собою – наголосити на тому, що мова користувачів Інтернету має ознаки окремого стилю, і ці ознаки не притаманні жодному зі стилів сучасної української мови.

Об'єктом нашого дослідження є особливості спілкування та використання мови в Інтернеті серед україномовних користувачів, предметом – мовні засоби в сучасному україномовному інтернет-просторі.

Виклад основного матеріалу. Інтернет-спілкування становить особливий, не схожий на інші, вид комунікації, де можна знайомитись, продивлятися сторінки знайомих і незнайомих людей, висловлювати свою точку зору з будь-якого питання, дискутувати на найрізноманітніші теми і при цьому залишатись інкогніто (приховати своє ім'я, вік, стать, соціальний статус, місце проживання, професію тощо). За бажанням профіль можна змінити чи видалити. Мовлення такого простору має свої особливості. Наведемо їх:

- мережевий етикет: нехтування етикетними формулами, наявна грубість, лихослів'я;
- англіцизми мови інтернету (вплив найпоширенішої у світі мови – англійської);
- аббревіація;
- безграмотне написання, нехтування розділовими знаками та великою літерою;
- заперечення літературних норм, «перекручування» слів, написання хештегів;
- технічні помилки, пов'язані з використанням системи Т9;
- інтернет-сленг, нові мовні одиниці (притаманні лише віртуальному спілкуванню);
- використання смайликів, стікерів, GIF-зображень замість невербальних засобів спілкування;
- гіпертекстуальність, спонтанність мовлення;
- форма спілкування майже завжди – письмова, але наявний синтез з усною (розмовною формою), спілкування зазвичай діалочне.

Пропонуємо розглянути окремо кожен з наведених особливостей мови, що функціонує в інтернеті.

Мережевий етикет. Під час повсякденного спілкування людина безліч разів послуговується етикетними формулами (вітання, прощання, вибачення, подяки тощо). Ситуація ж у віртуальному світі дещо інша, особливо в режимі он-лайн. Спостерігається нехтування цими формулами (особливо прощання), можемо зустріти такі формули, як: «*Гарного часу доби!*», «*Доброго часу доби, любі користувачі!*», «*Вітаю на своїй сторінці!*», «*Доброго раночку!*». Формули ж прощання часто взагалі відсутні, це, на нашу думку, пов'язано з тим, що сприймання часу в соцмережі, на форумі або у приватному месенджері дещо відрізняється від реального, тому людина не прощається, оскільки може отримати ще повідомлення найближчим часом, хоча тема розмови вже обговорена. Лихослів'я і грубість частіше за все спрямовані на тих користувачів, з якими немає зв'язку в реальному світі, а отже, пояснюється анонімністю і перебуванням у своєрідній «безпеці», зоні комфорту, де можна говорити все, що спаде на думку.

Англіцизми мови інтернету. Створено інтернет було у США. Англійська мова першою почала функціонувати і якийсь час була єдиною мовою спілкування в інтернеті. Вона справила надзвичайний вплив на лексику інтернету й іншомовних користувачів, зокрема україномовних:

Донатити (від англ. to donate) – добровільно передавати гроші, жертвувати. *Донатнути* можна іншому гравцю (користувачу).

Акаунт (від англ. account) – обліковий запис у соцмережі, на сайті.

Бан (від англ. to ban) – обмеження прав інтернет-користувача як спосіб покарання.

Біткойн (від англ. bitcoin) – електронна (віртуальна) валюта, криптовалюта.

Бот (від англ. bot) – спеціальна програма, яка автоматично виконує ті ж дії, що і звичайні інтернет-користувачі.

Спойлер (від англ. spoiler) – передчасно розкрита важлива інформація, що псує враження, руйнує інтригу.

Флеш-моб (від англ. flashmob) – спланована масова акція, учасники якої виконують заздалегідь сплановані дії.

Хайп (від англ. hype) – активне обговорення, галас навколо якоїсь актуальної проблеми, події заради популярності.

Наведемо приклади новостворень з іншомовними словами:

Геймер (від англ. game) – гравець,

сорі (від англ. sorry) – вибач,

арув (від англ. agree) – підтвердження, згода,

забанити (від англ. to ban) – закрити доступ,

не флуди (від англ. flood), *флуд* – велика кількість однакових або безглузких повідомлень,

хай (від англ. hey) – привіт,

веб-розробник (від англ. web) – людина, що створює і розробляє сайти,

тревел-блог (від англ. travel) – блог про подорожі,

румтур (від англ. room tour) – екскурсія кімнатою або будинком,

лайкнути (від англ. like) – ставити лайк,

влоговий (від англ. vlog) – що містить тільки влоги,

веб-серфінг – пошук в інтернеті необхідної інформації або просто перегляд сайтів без чітко окресленої мети,

SEO-ефект (від англ. SEO search engine optimization) – оптимізація і просування сайтів.

Утворення аббревіатур. Тяжіння до аббревіатур пов'язано з тим, що коли спілкування в інтернеті тільки почало набирати обертів, перебування в режимі он-лайн оплачувалося погодинно, тому люди економили свій та чужий час і почали найбільш уживані фрази скорочувати до аббревіатур:

ОМГ (від англ. OMG Oh, My Gad!),

AFAIK (від англ. as far as I know) – наскільки мені відомо,

АТМ (англ. at the moment) – на даний момент,

b4 (англ. before) – до,

ВВ (англ. Bye-bye) – до побачення,

GL (англ. good luck) – щастя.

Такі аббревіатури користуються популярністю. Іноді за цим принципом створюють аббревіатури у своїй мові:

НМД – на мою думку

КСП — казав сліпий: побачимо

ПТЧ — під три чорти

НТСЯГ – не так сталося, як гадалось

СРГ – суцільний регіт й гогіт

ФБ – Facebook

ВК – Вконтакте.

Гіпертекстуальність, спонтанність мовлення. Оксана Тищенко зазначає [1], що мові в режимі он-лайн «властиві невимученість, спонтанність, ситуативність – ознаки усної мови». Така мова має особливу форму реалізації: уявне усне мовлення, що миттєво фіксується в друкованій формі. Вікторія Руденко у своїй статті «Особливості віртуальної комунікації (Мовний аспект)» [2] доходить висновку, що «мовленнєвий стиль вірту-

альної комунікації перебуває в тісному взаємозв'язку з традиційним розмовним стилем, потребує окремих ґрунтовних наукових досліджень, оскільки є специфічним стилем розмовного мовлення переважної більшості молоді».

Наведемо декілька прикладів такого емоційного мовлення в інтернеті:

«*Хі-Хі - Ха-Ха - Хи-Хи, Гі-Гі - Га-Га - Гу-Гу*»;

«*Пишов...*»;

«*Йди ти...*» ;

«*Що ви на це скажете?*»;

«*Якщо «нічого нема» та ще й «не жалко», то про що мова?*»;

«*А раптом є*»;

«*Ляшко думає що він всі розуми поїв він бачить чуже підлісом а не бачить свого підносом Боже, як цей клоун всіх дістав. Як народу України здихатися цих тупих паразитів, які знищують країну*»; «*Ну маркетологи, ну видають*»);..»;

«*ОЦЕ БРЕХНЯ*»

(Приклади наведені з коментарів у соцмережах. Орфографія авторів збережена).

До появи Інтернету спонтанна мова виявлялася, насамперед, у своїй усній формі, яка була одномоментною. В Інтернеті спонтанна розмовно-усна мова неминуче повинна бути зафіксована в письмовій, а точніше, у друкованій формі.

Використання смайликів, стікерів, GIF-зображень замість невербальних засобів спілкування. Варто після не дуже доречного жарту поставити смайлик – і він буде сприйматися по-іншому. Смайлики зазвичай ставлять у кінці речення (рідше словосполучення), чим надають додаткової інформації. Стікери та GIF-зображення (або гіфки) частіше використовують у коментарях або месенджерах. Їх наявність пов'язана, перш за все, з тим, що користувачі інтернету позбавлені таких допоміжних засобів, як інтонація, тембр, гучність, емоційне забарвлення, жести, міміка, пози та ін. Тяжіння до цих засобів говорить про бажання доповнити свій текст емоціями, ясніше висловитись, а іноді просто для жарту. Розробники месенджерів та соцмереж постійно вдосконалюють та поповнюють набір стікерів та смайликів, деякі навіть можна купити за гроші, це свідчить про надзвичайну популярність цих додаткових немовних засобів спілкування.

Технічні помилки, пов'язані з використанням системи Т9:

Т9 – предикативна система набору текстів для мобільних телефонів, яка сама підбирає слова (словосполучення, речення, розділові знаки), які друкує користувач.

Програма постійно вдосконалюється та пристосовується до вашого особистого словника. У 90% випадків правильно підбирає необхідні слова, але погано справляється зі сленгом або власними назвами. Деякі користувачі, на жаль, впевнені, що ввімкнувши подібну функцію, людина вже не зобов'язана засвоювати літературні норми та правопис.

Приклади:

Лак ти?(замість *Як ти?*)

Купити курку (замість *Купити куртку*).

Я люблю себе (замість *Я люблю тебе*).

Безграмотне написання, нехтування розділовими знаками та великою літерою. В інтернеті мова миттєво фіксується у вигляді повідомлень та коментарів, тому всі помилки також зберігаються. Цікавим є те що, деякі користувачі зізнаються, що поза межами інтернету пишуть і говорять правильно, намагаються не робити помилок, але в мережі нехтують літера-

турними нормами задля швидкості, легкості і наголошують на тому, що так їм комфортніше і подобається відчуття того, що не потрібно дотримуватися ніяких «правил»:

«Ну правильно вони оп'ятають думають за себе, прижене чувак круту тачку за 20, 30, 40, 50 штук євро»

«ви серйозно?... сама лише україномовність зовсім не робить «з лайна цукерку»... шкода... викинуті гроші... прогноую абсолютний провал... бо рейтинг сам собою викине це «кіно» у смітник... тую»;

«таке враження, що анал плюс коломойського, взяли сценарії їх новин, долучили сюди сценаристів з кварталу зеленського і відзняли це лайно. єдине, що сподобалось в рекламі цього серіалу, це трек.»;

«ніфіга собі, нігр також по українськи розмовляє?»; «Доброго дня) підскажіть, пліз, виконавців цих колядок. Вельми Дякую»);

«ФСБук контролюється Кремлем, бо з 2011 року Кремль вкладає сотні мільйонів нафтобаксів «в развітіє соцсеті» і 5% акцій належить Кремлю. Це звичайна УКРАЇНОФОБНА кремлядська соцмережа, така ж як ВК і ОК. Що можна хотіти від ворожої кремлядської соцсеті?»;

«не треба боротися, люди завжди говорять на суржиках. можливо це пройде через пару десятиліть. До того, в кожній країні світу, в різних регіонах розмовляють на різних суржиках, але мовою своєї країни. Друге діло навчання, повинно проводити на літературній чистій мові.»

(Приклади взято з коментарів у соцмережах. Орфографія авторів збережена).

Оскільки в розмовній мові існує глобальна проблема використання російських слів на український манер (суржик), то в мові інтернет-спілкування він теж наявний в дуже великій кількості, але тут він фіксується в друкованій формі. Найпоширеніші помилки: нехтування розділовими знаками, великою літерою. Розділовими знаками нехтують близько половини всіх користувачів. Велику літеру не використовують іноді навіть під час написання власного прізвища та імені в нікнеймі.

Заперечення літературних норм, «перекручування» слів, написання хештегів.

Заперечення літературних норм більш характерно для російськомовних користувачів, оскільки в російській мові головним принципом написання є морфологічний, а не фонетичний.

Був період у російськомовному Інтернеті, коли перекручувати написання слів було надзвичайно популярно та модно: *много букафф* (рос.), *ни асилил* (рос.), *аффтат жжот* (рос.). Українські користувачі іноді теж використовували спотворені слова російською мовою. Сьогодні вже навмисно не спотворюють написання слів, але ситуація, коли інтернет-користувач робить орфографічні помилки, стала нормою в цьому просторі.

Хештег – одне і більше слів без пропусків (пишеться завжди разом, з маленької літери), перед якими обов'язково стоїть позначка #. Використовують його для позначення окремих повідомлень, що відносяться до якої-небудь групи, а також як приналежність до певної теми. У звичайному тексті такі позначки та написання всіх слів разом не зустрічаються. Отже, матеріал, позначений таким чином, легко буде знайдений іншими користувачами за визначеною цим хештегом тематикою. Але слід зазначити, що з точки зору мовознавчої науки це – нехтування літературними нормами, яке сприяє безграмотності серед інтернет-користувачів, особливо шкільного віку, оскільки в школі діти тільки починають засвоювати правила

написання слів за правописом і водночас активно застосовують хештеги, які вимагають написання всіх слів разом з маленької літери: #макіяжлівів, #санфранциско, #моягордість, #дійствізі-кимспитіфреймут.

Інтернет-сленг, виникнення нових мовних одиниць (притаманне лише віртуальному спілкуванню). Дослідниця С.В. Зайцева зазначає: «Користувачами інтернет-сленгу є здебільшого молодь, яка часто на позначення нового предмета та поняття не знаходить відповідної лексеми в літературній мові та її діалектах, чи останні інколи не надають можливості висловити думку стисло й емоційно, або існує потреба у спеціалізованій лексиці» [3].

Сорянич (від англ. sorry) – вибачай
 таска – (від англ. task) – задача, завдання
 ася, аська – програма для обміну повідомленнями ICQ
 бродилка – гра, в якій необхідно ходити і виконувати різні дії юзер (від англ. user) – користувач
 стрім (від англ. stream – потік) – трансляція відео наживо через інтернет,

фейспалм (від англ. face-palm «обличчя-долоня») – використовують тоді, коли хтось каже (робить) дурниці
 даблфейспалм (від англ. double face-palm) – подвійна «обличчя-долоня»

нет (від англ. internet) – всевітня мережа Інтернет
 загулити (від англ. Google) – зробити запит у пошуковій системі Google

чатитись (від англ. to chat) – спілкуватися, переписуватися в чаті

постити (від англ. to post) – поділитися вже готовою інформацією на своїй сторінці

перетумачить (префікс пере + «too much») – занадто перебільшити

плізду (від англ. «please do») – прохання

лижі – продукція фірми LG

баян – контент, який вже є відомий та нецікавий, те, що було актуально та смішно колись, а тепер – ні.

Форма спілкування майже завжди – письмова, але наявний синтез з усною (розмовною формою), спілкування зазвичай діалочне.

Реаліями мови в інтернеті є письмова фіксація усної форми спілкування.

«Сумно... але не розчув що він питав?! Не підкажете.»;

«Ну правильно вони оп'ятають думають за себе, прижене чувак круту тачку за 20,30,40,50 штук євро і заплатити 500 євро за розтаможку круто да, а пенсіонери і нормальні люди приженуть за штуку чи дві і все одно заплатять 500 де справдливівіть»;

«@ Nataliya Ostrovska дівчатам хоч би дякую написали.фу.. брідко»;

«Доброго дня ніколи не думала що буду сюди писати. Шахраї це сайт V-obiv. Купила в інтернеті ссилку вирішила розпочати продаж взуття через інтернет. Замовила(V-obiv.com.ua) перший раз на 1200 грн, все відправили. Наступного разу замовила на 520 грн, спочатку казали завтра відправлять чекаю вже тиждень. Тепер смс повідомлення ігнорують на дзвінки не відповідають. Будьте уважні. Моде це хтось так попав??»

А.С. Глухова у своїй роботі, присвяченій Інтернету як лінгвістичному феномену, зазначає, що «письмова розмовна мова визначається як своєрідна суміш письмового літературного та усного розмовного стилів мови» [4].

Висновки. З огляду на всі особливості мови спілкування в інтернеті, які ми розглянули у своїй роботі, можемо зробити висновок, що мова такого спілкування набуває рис окремого стилю, головною особливістю якого є усно-розмовна манера спілкування, де ми бачимо розмовний стиль, зафіксований у друкованому вигляді. Характерними особливостями такого стилю можна назвати: бажання додавати немовні засоби спілкування (смайлики, стікери); створення аббревіатур для економії часу; надзвичайно велика швидкість спілкування і, як результат, нехтування літературними нормами, правилами правопису; велика кількість помилок, зокрема технічних; перебування мовця в зоні комфорту та нехтування правилами етикетними формулами, можливість висловлюватися на будь-які теми; вплив на лексику інтернет-сленгу англійської мови.

Література:

1. Тищенко О. Мова інтернет-спілкування: стиль, норма, освіта. Слово. С. 35–39.
2. Руденко В. Особливості віртуальної комунікації (мовний аспект). Мовознавчий збірник. Збірник наукових праць. № 14. С. 298–302.
3. Зайцева С. Інтернет-сленг в україномовному медіа-просторі. Збірник наукових праць; за редакцією д-ра філол. наук, академіка АН ВО України, проф. Ю.О. Шепеля. URL: <http://lingvodnu.com.ua/archiv-nomeriv/lingvistika-lingvokulturologiya-2011/internet-sleng-v-ukra%D1%97nomovnomu-media-prostori/>
4. Глухова А. Функціональні особливості та різновиди мови інтернету. 2008. № 137. С. 100–104.
5. Маковецька-Гузь Ю. Українська мова у соціальних мережах. С. 658–663.
6. Чемеркін С. Українська мова в інтернеті: позмовні та внутрішньо-структурні процеси. Київ, 2009. 240 с.

Клярская А. Ю., Тарасенко О. Д. Особенности языка интернет-общения (на примере украинноязычных пользователей)

Аннотация. Статья посвящена изучению языковых средств при общении в интернете украинноязычных пользователей. Рассмотрены особенности такого общения, в частности сетевой этикет, англицизмы языка интернета, аббревиация, пренебрежение знаками препинания и большой буквой, отрицание литературных норм, «перекручивание» слов, написание хештегов, технические ошибки, связанные с использованием системы Т9, интернет-сленг, использование смайликов, стикеров, GIF-изображений, письменная форма общения.

Ключевые слова: особенности общения в интернете, интернет-сленг, речь интернета, ошибки в речи интернета, украинноязычный интернет, интернет-стиль общения, пренебрежение литературными нормами в интернете.

Klyarska G., Tarasenko O. Features of Internet communication (for example, Ukrainian-speaking users)

Summary. The article is devoted to the study of linguistic means when communicating on the Internet Russian-speaking users. Features of such communication, in particular network etiquette, English language Internet language, abbreviation, neglect of punctuation marks and a large letter, denial of literary norms, «twisting» of words, writing hashtags, technical errors associated with the use of the T9 system, Internet slang, the use of emoticons, stickers, GIF-images, a form of communication – written.

Key words: features of communication on the Internet, Internet slang, Internet speech, errors in Internet speech, Ukrainian-language Internet, Internet-style communication, disregard for literary norms on the Internet.